

РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА

Повернення в Україну:
Опитування біженців
щодо місць призначення, тривалості
перебування та допомоги

© IOM 2023

Грудень 2022 - Березень 2023
Звіт по країні та аналіз даних

Думки, висловлені в цій публікації, належать авторам і не обов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ). Позначення що використовуються та подання матеріалу в усьому звіті не означають вираження будь-якої думки з боку МОМ щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи області, або їх органів влади, або щодо їх меж чи кордонів.

МОМ дотримується принципу, що гуманна та впорядкована міграція приносить користь мігрантам і суспільству. Як міжурядова організація, МОМ співпрацює зі своїми партнерами в міжнародному співтоваристві для того, щоб: допомогти у вирішенні операційних проблем міграції; покращити розуміння питань міграції; заохочувати соціальний та економічний розвиток через міграцію; і підтримувати людську гідність і добробут мігрантів.

Ця публікація стала можливою завдяки підтримці Бюро з питань народонаселення, біженців та міграції (НБМ) Державного департаменту США.

Видавець

Міжнародна організація з міграції
Регіональний офіс для Південно-Східної Європи,
Східної Європи та Центральної Азії
Dampfschiffstrasse 4/10-11, 1030 Відень, Австрія+43
1 581 22 22

Website: <https://rovienna.iom.int/>

Контакт: ROViennaDataResearch-Newsletter@iom.int

Міжнародна організація з міграції
Головний офіс в Республіці Молдова

Le Roi Business Center, вулиця Сфатул Церій
19, 9 поверх, Республіка Молдова
+373 (6) 800 33 11

Website: <https://moldova.iom.int/>

Контакт: IOMMoldovaDTM@iom.int

Цей звіт було видано без офіційного редагування МОМ.

Фото на обкладинці: Розмова обліковця з біженцем з України в Паланці, Республіка Молдова. © МОМ 2023

Цитата: Міжнародна організація з міграції (МОМ), травень 2023 року. МВП Молдова “Опитування біженців з України: потреби, наміри та проблеми інтеграції” МОМ, Кишинів. Для отримання додаткової інформації щодо умов звітів МВП та інформаційних продуктів, будь ласка, зверніться до: <https://dtm.iom.int/terms-and-conditions>

Дата випуску: 29 травня 2023 року

© МОМ 2023

Деякі права захищено. Ця робота доступна за умовами Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 IGO License (CC BY-NC-ND 3.0 IGO).

* Для ознайомлення з додатковими характеристиками, дивитесь Авторські права та Умови використання.

Цю публікацію не можна використовувати, публікувати чи розповсюджувати в першу чергу для цілей, спрямованих на отримання комерційної вигоди чи грошової винагороди, за винятком освітніх цілей, напр. включення до підручників.

Дозволи: Запити на комерційне використання або додаткові права та ліцензування слід надсилати на publications@iom.int.

*<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/igo/legalcode>

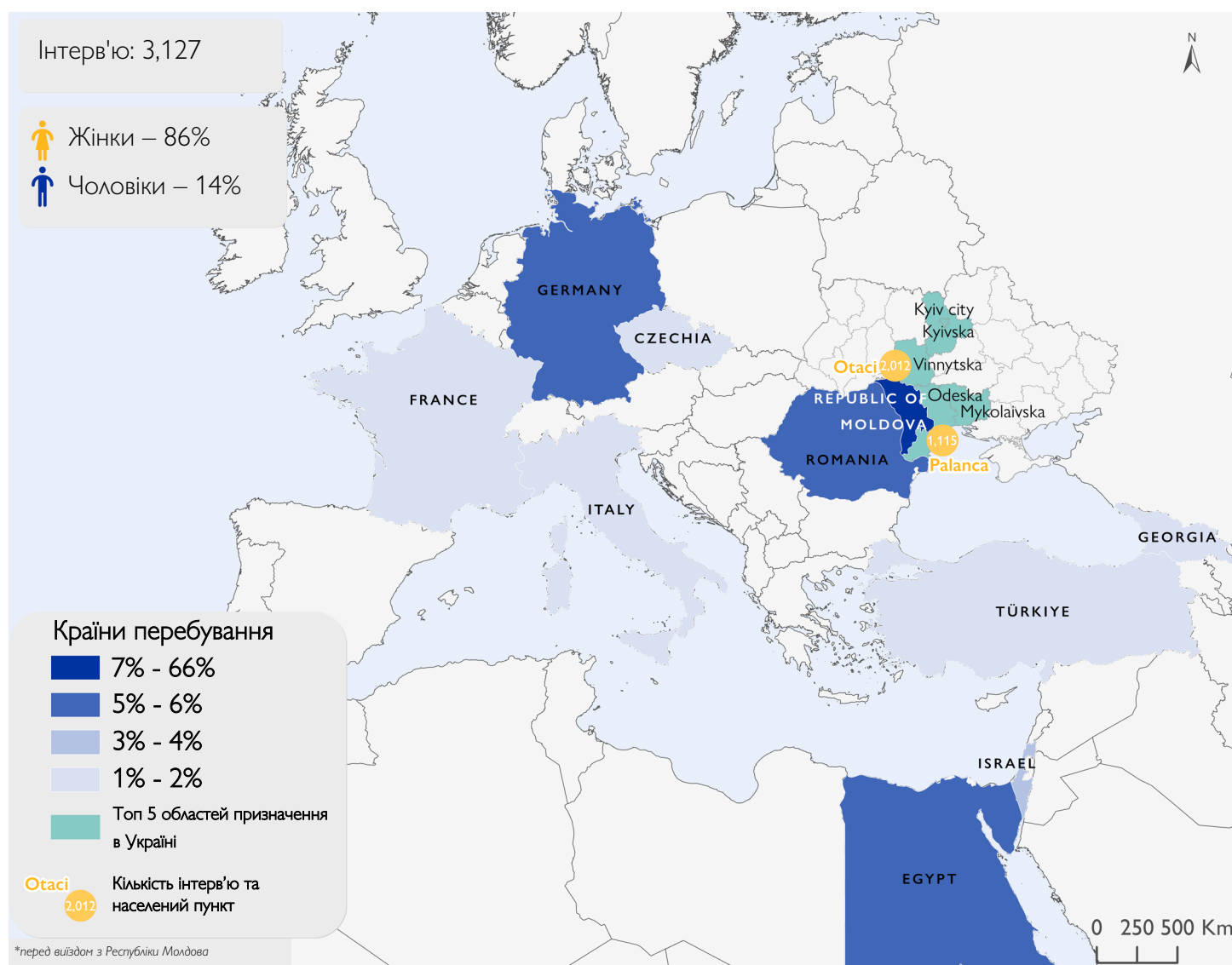
ЗМІСТ

1. Соціально-демографічний опис	5
Стать і вік	5
Сімейний стан	
2. Час за межами України	6
Країни перебування за кордоном	6
Середній час з моменту початкового переміщення	6
Кількість виїздів/в'їздів з та в Україну	7
Транспорт	7
3. Область (регіон) походження та призначення	8
Походження або місце постійного проживання	8
Передбачуваний пункт призначення	8
4. Наміри та причини повернутися в Україну	9
Довгострокове перебування	9
Короткострокове відвідування	10
5. Потреби, отримана допомога та труднощі	11
Нагальні потреби після повернення	11
Допомога отримана в Республіці Молдова	11
Досвід дискримінації	11
6. Склад групи	12
Спосіб подорожі	12
7. Методологія	13
Передісторія	13
Методологічні основи	13

Ключові висновки

- **Топ-3 країни перебування за кордоном Республіки Молдова:** Румунія і Німеччина (25%), Франція (9%).
 - **Транспорт в Україну:** автомобіль (48%), автобус (26%), пішки (21%).
 - **Топ областей походження:** Одеська (28%), Київська (18%), Вінницька (13%).
 - **Заплановані пункти призначення:** їду в ту саму область походження (94%), в іншу область (6%) - Вінницька, Одеська та Київська.
 - **Наміри при поверненні:** довгострокове перебування (59%), короткострокове відвідування (36%).
 - **Топ потреб при поверненні:** * фінансова допомога (23%), ліки на медичні послуги (16%), підтримка для повернення додому (10%), документація (7%).
 - **Основні сфери отриманої допомоги:** * фінансова допомога (74%), харчування (69%), непродовольчі товари/предмети гігієни (56%), одяг/ взуття (29%), ваучери (20%).
- * можливо більше однієї відповіді

Мапа 1: Республіка Молдова, розгорнуті дослідження, країни перебування та області призначення в Україні

Ця мапа призначена лише для ілюстрації. Наведені межі та назви, а також позначення, використані на цій карті, не означають офіційного схвалення чи прийняття МОМ.

1. Соціально-демографічний опис

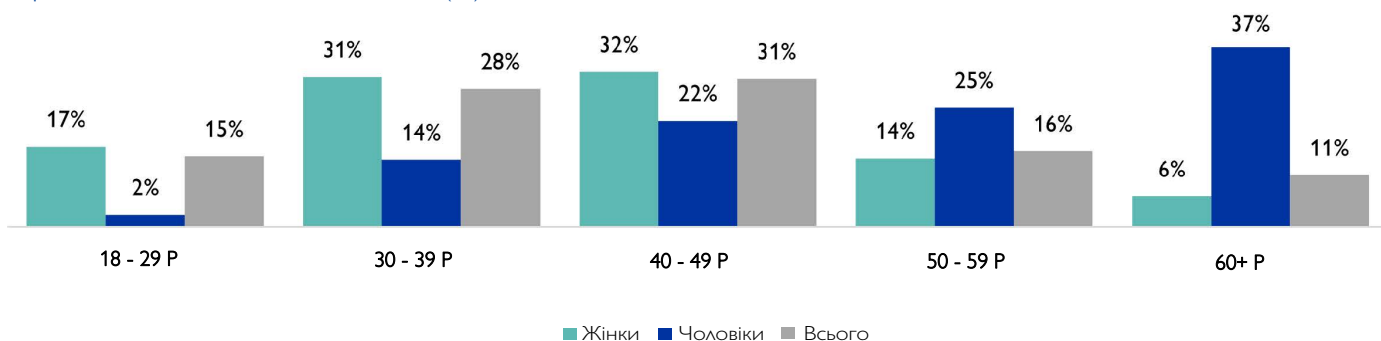
Стать і вік

З 3,127 респондентів, опитаних перед поверненням в Україну, 14 відсотків були чоловіками та 86 відсотків жінками. Середній вік у загальній вибірці становив 43 роки.

Якщо розглядати дані, дезагреговані за статтю, то в середньому чоловіки були трохи старші за своїх колег-жінок (середній вік чоловіків – 53 роки, середній вік жінок – 41 рік).

Більшість респондентів були у віці від 40 до 49 років (31%). Найбільшою віковою групою серед жінок були жінки у віці від 40 до 49 років (32%), за ними йшли особи у віці від 30 до 39 років (31%). Серед чоловіків найбільшу вікову групу становили люди віком 60 років і більше (37%), потім йшли віком від 50 до 59 років (25%).

Діаграма 1: Вік, за статтю та всього (%)

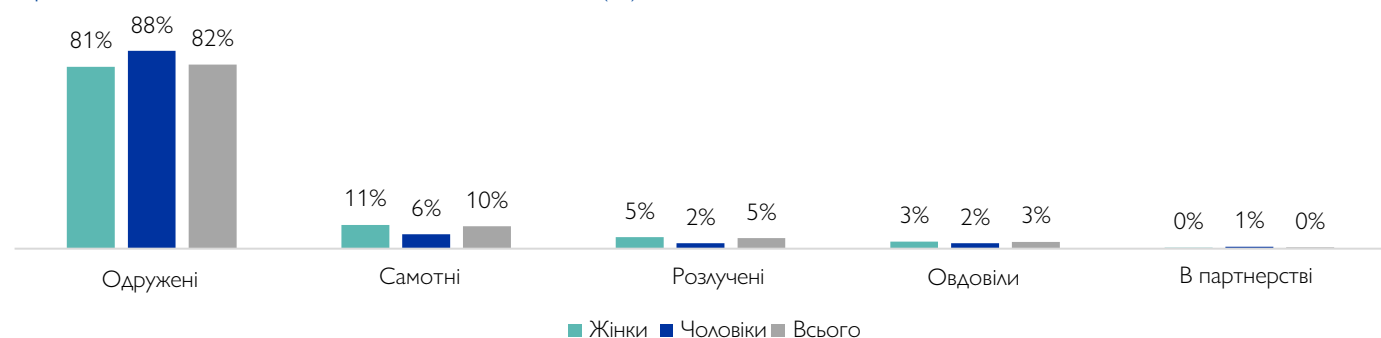

Сімейний стан

Серед тих, хто відповів на це запитання (912 осіб), більшість респондентів (82%) були одружені. Далі йдуть 10 відсотків неодружених респондентів, 5 відсотків розлучених і 3 відсотки овдовілих. Менше одного відсотка повідомили, що перебувають у партнерстві. Частка одружених була більшою серед чоловіків ніж

серед жінок (88% проти 81%), тоді як жінки дещо частіше були самотніми, ніж чоловіки у вибірці (11% проти 6%). Жінки вдвічі частіше були розлученими, ніж чоловіки (5% проти 2%). Частка тих, хто овдовів або перебуває в партнерстві, була однаково низькою для жінок і чоловіків (3% проти 2% і 0% проти 1% відповідно).

Діаграма 2: Сімейний стан, за статтю та всього (%)

2. Час за межами України

Країни перебування за кордоном

Майже 65 відсотків залишилися в Республіці Молдова після виїзду з України, 21 відсоток перебували в інших європейських країнах, а решта 14 відсотків перебували в інших країнах. Половина тих, хто залишався в Республіці Молдова, проживали в Кишиневі (48%). Менші частки респондентів повідомили, що залишаються в Бельцях (12%), Придністровському регіоні (7%), Окниця (6%), Дондушень і Штефан-Воде (по 5%) та інших (17%).

Діаграма 3: Основні місця проживання в Республіці Молдова після втечі з України (%), N=2,033

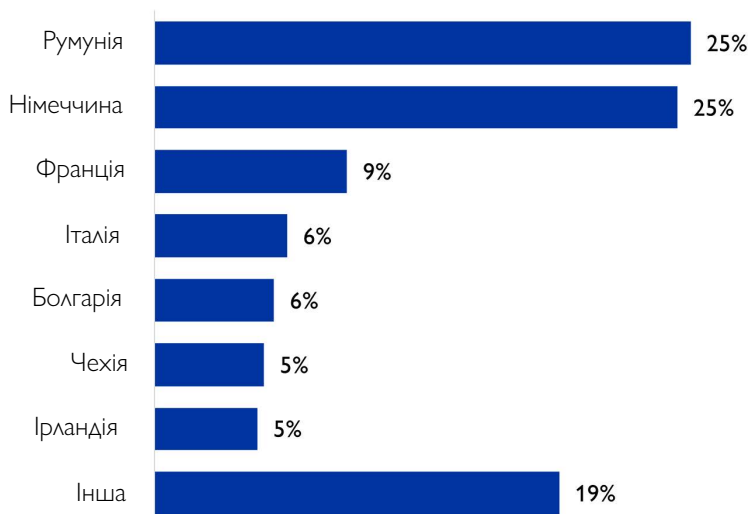

Середній час з моменту початкового переміщення

Приблизну тривалість часу, проведеного за межами України, можна оцінити, дивлячись на різницю між початковою датою переміщення респондентів з України та датою опитування. З тих, хто відповів на це запитання (N=921), більшість були переміщені в період з січня по березень 2022 року (33%). Це означає, що до моменту проведення опитування (січень – березень 2023 року) вони перебували близько року за межами України. У період з квітня 2022 року по березень 2023 року переміщення коливалося від двох до восьми відсотків.

Серед тих, хто залишався в Європі, більша частина опитаних повідомила про перебування в Румунії та Німеччині (по 25%), Франції (9%), Італії та Болгарії (по 6%). Повідомляється, що менші частки залишилися в 27 інших європейських країнах. Більшість тих, хто перебував не в Європі чи Республіці Молдова (майже 14% респондентів), проживали переважно в Єгипті (38%), Ізраїлі (17%), Туреччині та Грузії (по 13%), Вірменії (4%).

Діаграма 4: Країни перебування (%), N = 643

Таблиця 1: Приблизний час у переміщенні до дати опитування (%), N=643

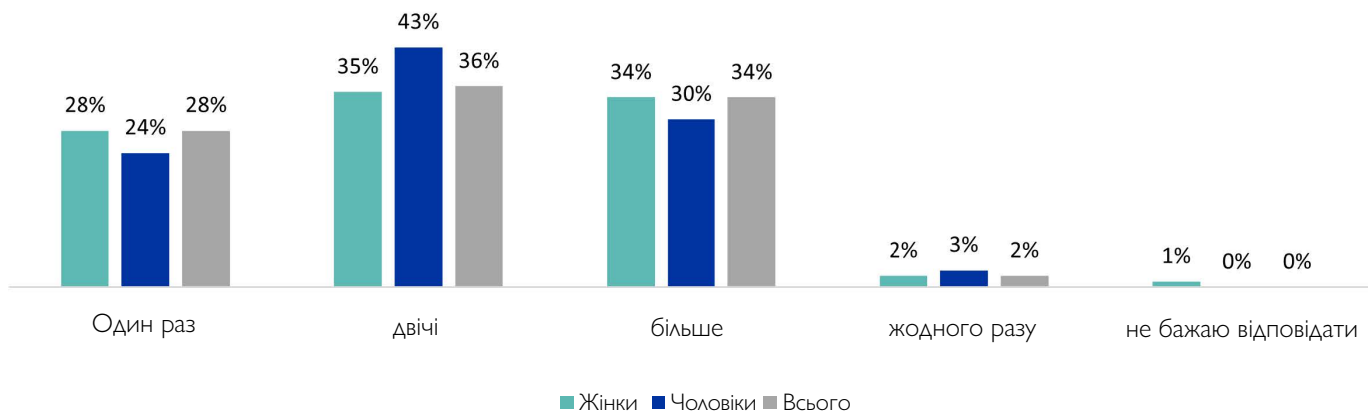
Дата початкового переміщення	Приблизний час у переміщенні до дати опитування	% респондентів
До 2022 року	1-2 роки	0%
Січ-берез 2022	12-14 місяця	33%
Квіт-черв 2022	10-11 місяців	19%
Лип-верес 2022	6-9 місяців	18%
Жовт-груд 2022	3-5 місяців	22%
Січень 2023	1-2 місяця	3%
Лютий 2023	Приблизно 1 місяць чи	2%
Березень 2023	менше Менше 1 місяця	3%

Кількість виїздів/в'їздів з та в Україну

Із загальної кількості опитаних (N=3,127) 36 відсотків двічі в'їжджали/виїжджали з України з 24 лютого 2022 року. Двадцять вісім відсотків в'їжджали/виїжджали один раз, а 34 відсотків робили це більше двох разів. Лише один відсоток респондентів не повертався в Україну до моменту опитування.

Розглядаючи дані, дезагреговані за статтю, респонденти-чоловіки частіше, ніж респонденти-жінки, двічі в'їжджали/виїжджали з України (43% проти 35%). Крім того, на момент оцінювання жінки частіше, ніж чоловіки, в'їжджали/виїжджали з України один раз (28% проти 24%).

Діаграма 5: Кількість в'їздів/виїздів між 24 лютого 2022 року та 31 березня 2023 року, за статтю та загальною кількістю (%)

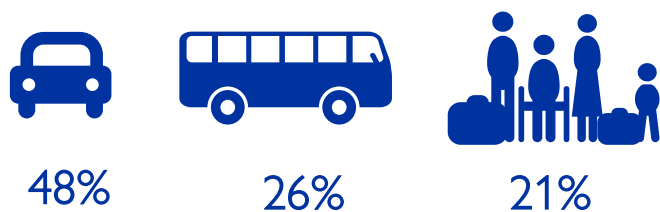

Транспорт

Половина респондентів їхала в Україну автомобілем (48%). Далі 26 відсотків респондентів поверталися автобусом і 21 відсотків пішки. Решта 5 відсотків їздили на мікроавтобусі або на таксі (менше 1% або 2 респонденти).

Чоловіки частіше подорожували автомобілем (70% проти 44% для жінок), тоді як жінки частіше їздили автобусом або пішки (28% проти 16% і 23% проти 10%).

Діаграма 6: Засоби пересування (%), N=3,127

Діаграма 7: Транспортні засоби за статтю та всього (%)

3. Область (регіон) походження та призначення

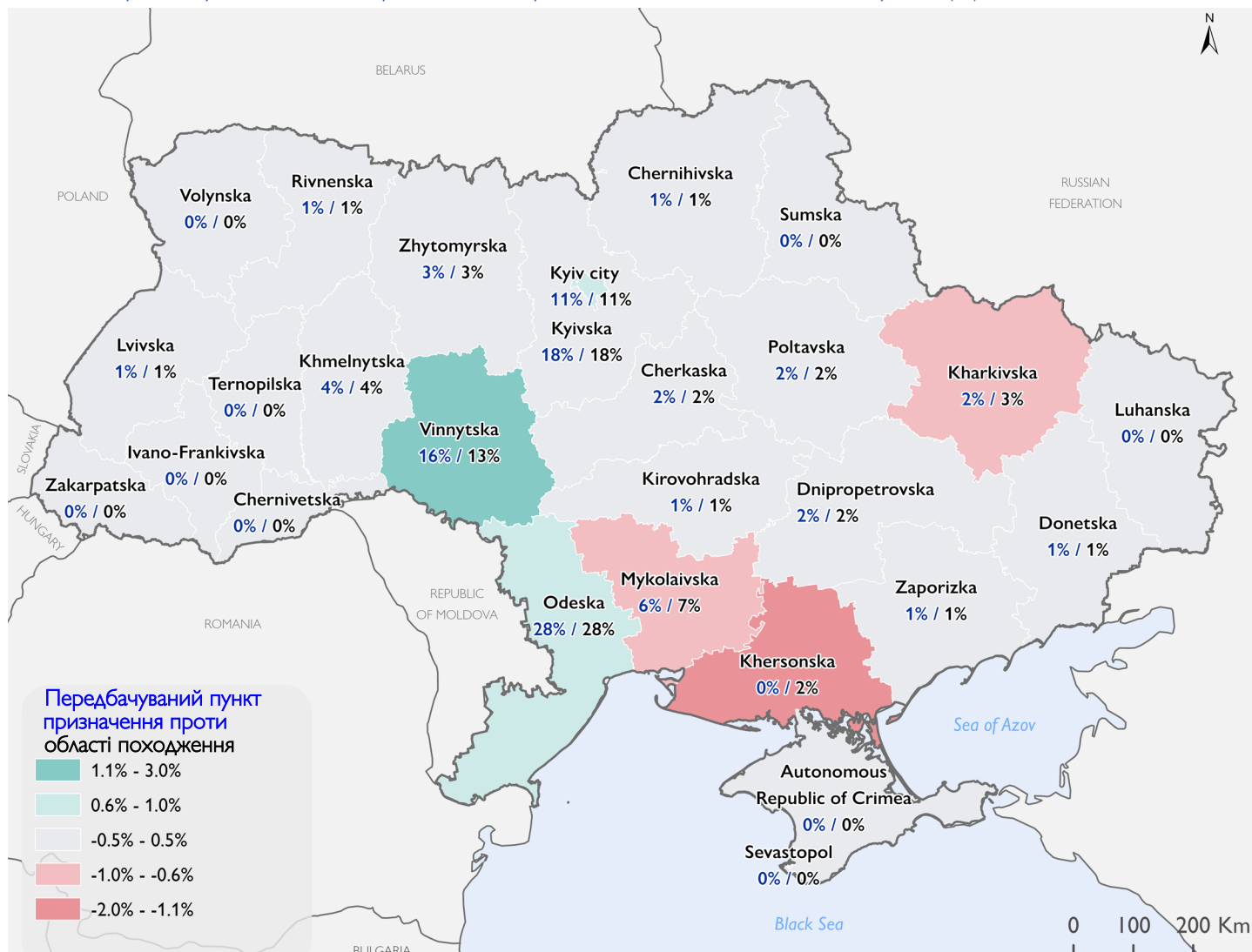
Походження або місце постійного проживання

Більшість (81%) респондентів були з шести областей України; це: Одеська (28%), Київська область (18%), Вінницька (13%), м. Київ (11%), до міста Києва, 28 до Миколаївська (7%), Хмельницька (4%). Решта респондентів (19%) приїхали з інших 19 областей України.

Передбачуваний пункт призначення

Із загальної кількості опитаних 94 відсотки планували повернутися до тієї ж області походження, а ще 192 особи – до іншої. З тих, хто повернувся в іншу область, половина планувала їхати до Вінницької (89 респондентів), 31 особа до Одеської та інша 31 особа Київської області. Менші частки опитаних повідомили, що їдуть до Черкаської, Хмельницької, Кіровоградської, Львівської, Полтавської, Житомирської (по 2 особи в кожний пункт призначення), а одна особа повідомила, що їде до Рівненської області.

Мапа 2: Передбачувана область призначення проти області походження в Україні (%)

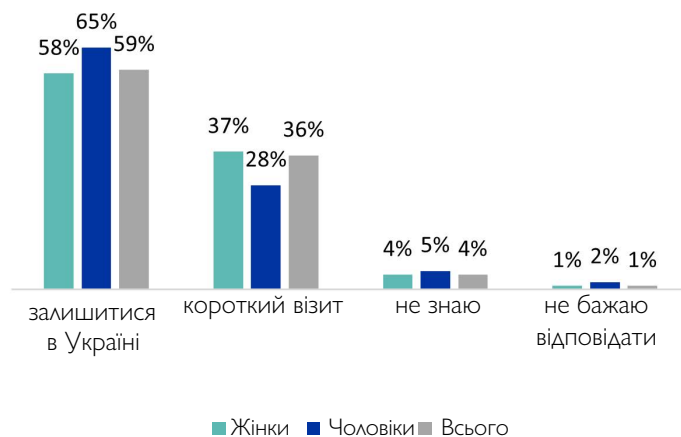

Ця мапа призначена лише для ілюстрації. Наведені межі та назви, а також позначення, використані на цій карті, не означають офіційного схвалення чи прийняття МОМ.

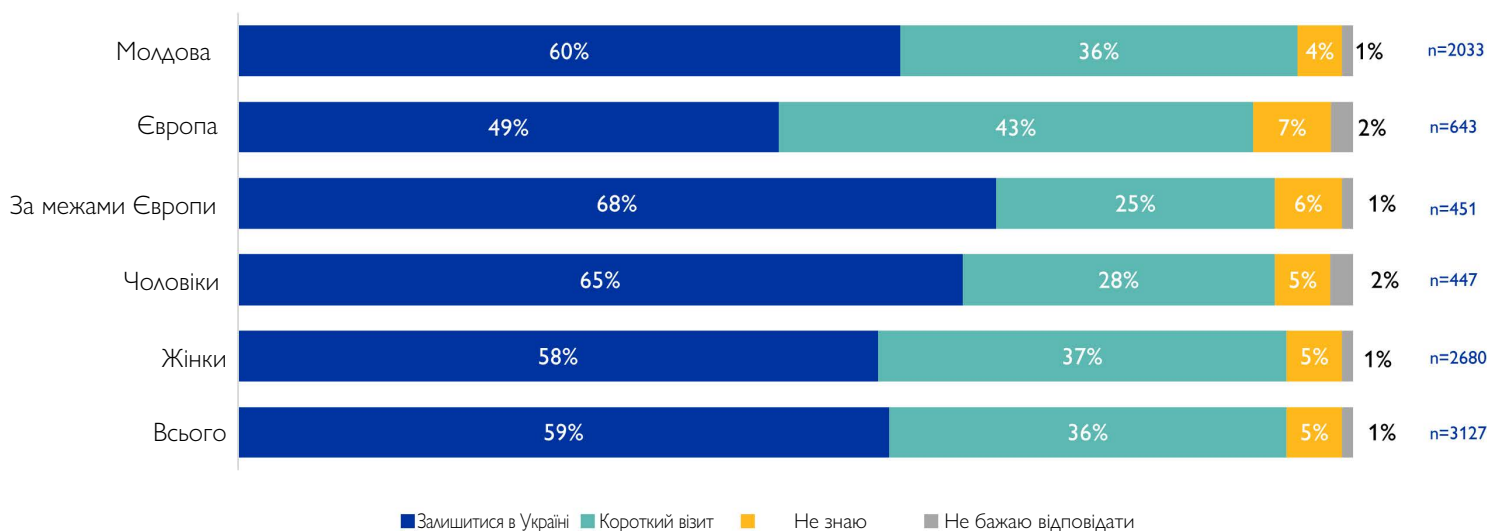
4. Наміри та причини повернутися в Україну

Відповідаючи на запитання про їхні наміри, 59 відсотків до міста Києва, 28 відсотків респондентів повідомили, що мають намір залишитися в Україні, 36 відсотків їдуть на короткий термін, близько 5 відсотків не впевнені, а один відсоток вважав за краще не бажати відповідати. Частка респондентів, які мають намір залишитися в Україні, була вищою серед тих, хто проживав у Республіці Молдова та інших країнах (60% та 68%), ніж серед тих, хто заявив, що подорожує з Європи (49%). Чоловіки дещо частіше залишалися в Україні, ніж жінки (65% проти 58%).

Діаграма 8: Тривалість перебування, за статтю та всього (%)

Діаграма 9: Розподіл респондентів за планованою тривалістю перебування за статтю та основною країною проживання за межами України (Європа, Республіка Молдова, інша) (%)

Довгострокове перебування

П'ятдесят дев'ять відсотків опитаних мали намір залишитися в Україні після повернення. З цієї частки респондентів (1,834 особи) 74 відсотки зазначили, що повертаються та залишаються в Україні, щоб возз'єднатися з родиною. Дев'ять відсотків поверталися, бо скучили за домом, а вісім відсотків - через брак ресурсів. Іншими ключовими причинами повернення були: робота у сфері послуг першої необхідності (5%), покращення ситуації в місці походження (5%), оскільки вони мають обов'язки по догляду (5%), забрати членів сім'ї в безпечне місце (2%),

захищати Україну (1%), відсутність роботи (1%). Жінки частіше, ніж чоловіки, вибирали возз'єднання з родиною або сум за домом як основну причину повернення в Україну (78% проти 54% та 10% проти 3%). Навпаки, чоловіки частіше, ніж жінки, прагнуть повернутися в Україну, оскільки вони працюють у сферах послуг першої необхідності (10% проти 5%). Лише чоловіки вказали, що повертаються захищати Україну (8% проти 0%).

Таблица 2.

Основні причини, щоб залишитися в Україні, за статтю та всього (%) (N=1,834)(можливо більше однієї відповіді)

Вказані причини	Жінки (%)	Чоловіки (%)	Всього (%)
Возз'єднання з родиною	78%	54%	74%
Сум за домом	10%	3%	9%
Брак ресурсів	8%	9%	8%
Робота у сфері послуг першої необхідності	5%	10%	5%
Покращення ситуації в місці походження	6%	2%	5%
Обов'язки по догляду	5%	5%	5%
Забрати членів родини у безпечне місце	2%	6%	2%
Захищати Україну	0%	8%	1%
Відсутність роботи	1%	1%	1%

Короткострокове відвідування

Тридцять шість відсотків опитаних біженців з України планували залишитися в Україні лише на короткий термін. З цієї вибірки (1,115 осіб) 49 відсотків заявили, що їхньою основною причиною поїхати в Україну на обмежений термін була зустріч із родиною. Ще 30 відсотків поверталися, щоб забрати речі, які залишилися в Україні, і 11 відсотків щоб отримати або відновити документи. Потім йшли перевірка майна (7%), питання медичного контролю (7%),

допомога сім'ї (6%), доставка запасів (4%) та допомога сім'ї у виїзді (3%). Жінки майже вдвічі частіше, ніж чоловіки, поверталися в Україну, щоб зустрітися з сім'єю (51% проти 31%). Вони також частіше поверталися, щоби забрати речі (31% для жінок проти 28% для чоловіків). З іншого боку, чоловіки дещо частіше, ніж жінки, поверталися для отримання або оновлення документів (13% проти 11%) або для перевірки майна (11% проти 6%).

Таблица 3.

Основні причини короткострокового перебування в Україні, за статтю та всього (%) (N=1,115)(можливо більше однієї відповіді)

Вказані причини	Жінки (%)	Чоловіки (%)	Всього (%)
Зустріч з родиною	51%	31%	49%
Забрати речі	31%	28%	30%
Отримання/оновлення документів	11%	13%	11%
Перевірити майно	6%	11%	7%
Медичний контроль	7%	7%	7%
Допомога сім'ї	6%	11%	6%
Доставка запасів	4%	10%	4%
Допомога сім'ї у виїзді	4%	2%	3%
Проблеми зі здоров'ям	2%	0%	1%

5. Потреби, отримана допомога та труднощі

Нагальні потреби після повернення

Найневідкладнішою потребою після повернення на момент співбесіди була фінансова підтримка для 23 відсотків респондентів. Далі йшло забезпечення ліками та медичними послугами (16%), допомога у поверненні додому (10%), документи, консульські та юридичні послуги (7%), а також непродовольчі товари (НПТ) або предмети гігієни (6%). Іншими начальними потребами були постачання продовольства (4%), працевлаштування (3%), транспортне забезпечення (2%) та інше (3%).

У меншій мірі, один відсоток респондентів вказали психологічне консультування, один відсоток спілкування та інформацію та один відсоток – розміщення. Близько 60 відсотків повідомили, що після повернення не мають потреб.

Допомога отримана в Республіці Молдова

З 912 респондентів, які відповіли на це запитання, половина отримували допомогу в Республіці Молдова (54%). Сімдесят чотири відсотки отримали фінансову підтримку, 69 відсотків – постачання продуктів харчування, а 56 відсотків – непродовольчі товари та предмети гігієни. Іншими важливими сферами, де респонденти отримували допомогу під час перебування в Республіці Молдова, були одяг/взуття (29%), ваучери (20%), транспортне забезпечення (14%), проживання (8%), іграшки (2%), психологічна консультація (1%). Близько одного відсотка вважали за краще не відповідати на це питання. Як чоловіки, так і жінки повідомили про фінансову підтримку (87% і 72%), постачання продуктів харчування (67% і 69%), непродовольчі товари/предмети гігієни (35% і 58%), одяг і взуття (42% і 27%) як головні сфери, де вони отримували допомогу в Республіці Молдова.

Досвіди дискримінації

Один відсоток респондентів повідомили, що Розглядаючи дані, дезагреговані за статтю, стикалися з дискримінацією в країні переміщення (20 респондентки-жінки майже вдвічі частіше зазнавали респондентів). На противагу цьому, 98 відсотків не дискримінації, ніж чоловіки (13 жінок проти семи мали такого досвіду. Решта один відсоток не знали чоловіків). або воліли не відповідати.

Діаграма 6: Потреби після повернення (%) (можливо більше однієї відповіді)

Таблиця 4: Основні сфери отриманої допомоги, за статтю та всього (можливо більше однієї відповіді)

Вказані причини	Жінки (%)	Чоловіки (%)	Всього (%)
Фінансова підтримка	72%	87%	74%
Харчування	69%	67%	69%
НПТ/предмети гігієни	58%	35%	56%
Одяг/взуття	27%	42%	29%
Ваучер	20%	17%	20%
Транспортне забезпечення	14%	15%	14%
Проживання	7%	13%	8%
Іграшки	2%	0%	2%
Психологічна консультація	1%	2%	1%
Волю не відповідати	0%	2%	1%

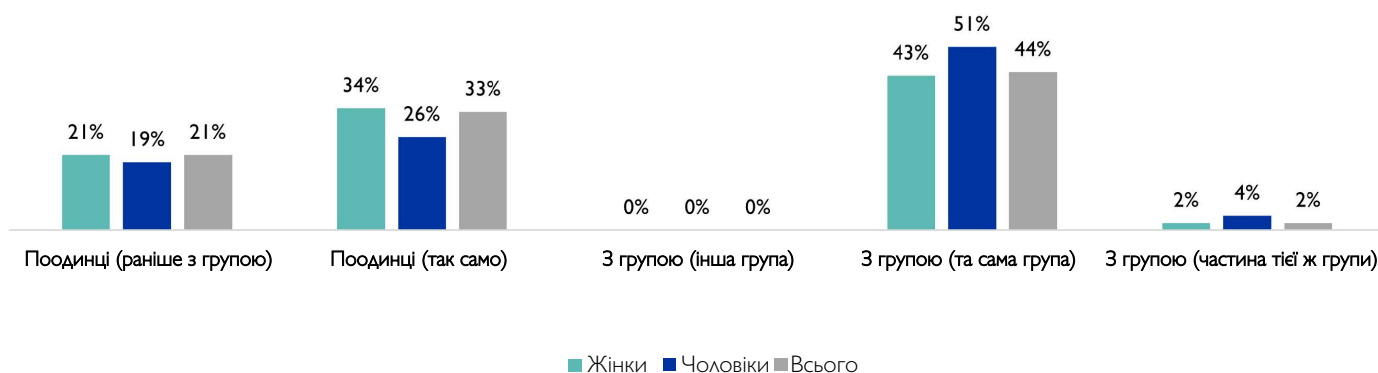
7. Склад групи

Спосіб подорожі

З 3,127 респондентів 44 відсотки поверталися назад у групі, з якою раніше виїжджали, 33 відсотки подорожували поодинці, так само, коли виїжджали з України. Ще 21 відсотки подорожували поодинці, коли вирушили вони з групою, покидаючи Україну. Решта два відсотки поверталися або з іншою групою,

або з частиною групи, з якою вони раніше виїхали. Менше одного відсотка подорожували з іншою групою. Чоловіки частіше подорожували з тією ж групою, з якою виїхали з України (51%), ніж жінки (43%). Тоді як жінки частіше подорожували поодинці до Республіки Молдова та з неї (34% проти 26%).

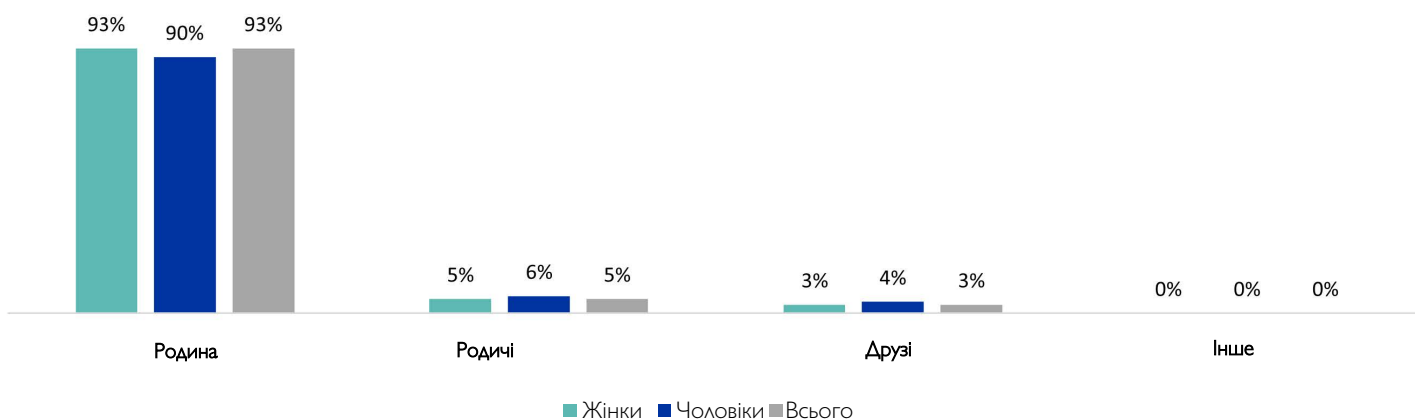
Діаграма 7: Спосіб подорожі, за статтю та всього (%) (можливо більше однієї відповіді)

З тих, хто подорожував групою (N=1,453), 93 відсотки подорожували з родиною, п'ять відсотків – з родичами, три відсотки – з друзями та менше одного відсотка – з колегами чи іншими людьми. Крім того, 13 відсотків подорожували принаймні з

однією людиною похилого віку, а 53 відсотки подорожували принаймні з однією дитиною. Із 770 респондентів, які подорожували принаймні з однією дитиною, 31 відсоток подорожували з дитиною 0-4 років і 82 відсотки з дитиною 5-17 років.

Діаграма 8: Подорожуючі групи, за статтю та всього (%) (N=1,453) (можливо більше однієї відповіді)

8. Методологія

Передісторія

З 24 лютого 2022 року внаслідок війни біженці з України та громадяни третіх країн (ГТК) тікають до сусідніх країн. Станом на травень 2023 року в Європі було зафіксовано понад вісім мільйонів біженців з України. Водночас з лютого 2022 року з України в сусідні країни зафіксовано майже 13 мільйонів випадків перетину кордону біженцями та мігрантами з України та третіх країн. З середини квітня 2022 року МОМ запровадила свої інструменти Матриці відстеження переміщення (DTM) для збору індивідуальних опитувань у сусідніх країнах з особами, які переїжджають в Україну, з метою покращення розуміння основних характеристик, моделей переміщення, намірів та потреб тих, хто переїжджає в Україну. Цей звіт базується на опитуваннях, зібраних у Республіці Молдова в період з 6 грудня 2022 року по 31 березня 2023 року в двох пунктах пропуску на кордоні, Отачь та Паланка. Для покращення якості анкети 16 лютого 2023 року було включено додаткові запитання щодо середнього часу з моменту початкового переміщення та допомоги, отриманої під час перебування в Республіці Молдова.

Методологічні основи

Матриця відстеження переміщення (DTM) МОМ – це система для відстеження та моніторингу переміщення та мобільності населення. Вона призначена для регулярного та систематичного збору, обробки та поширення інформації, щоб забезпечити краще розуміння переміщень і потреб переміщеного населення, як на місці, так і в дорозі. Це опитування є частиною діяльності DTM МОМ з моніторингу профілів, моделей переміщення та найнагальніших потреб українських біженців і громадян третіх країн, які

повертаються в Україну з 24 лютого 2022 року. У Республіці Молдова опитування проводились українською, російською та англійською мовами командами обліковців, які пройшли навчання DTM МОМ, за допомогою мобільного додатку. Інтерв'ю є анонімним і проводиться одноразово наодинці з респондентами за умови, що вони погоджуються на інтерв'ю після короткого вступу. Обліковці пройшли тренінги щодо принципів етики збору даних, надання інформації та захисту, зверталися до людей, які поверталися в Україну, щоб перевірити їхнє бажання провести опитування, яке було адресоване лише дорослим (18+).

Форма опитування була розроблена МОМ, щоб охопити основні моделі переміщення біженців, які повертаються в Україну після початку війни. Мета дослідження-аналізувати демографічні характеристики респондентів і групи, з якою вони подорожують, якщо такі є; запитує про наміри щодо сталості в Україні; і зібрати інформацію щодо набору основних потреб на момент співбесіди.

Для проведення опитувань, збільшення кількості інтерв'ю та охоплення різних профілів людей було використано різні нетодології. Серед обмежень, з якими зіткнулися під час збору даних, були скорочений час проведення опитувань у пунктах перетину кордону та присутність лише чотирьох обліковців на момент опитування.

Щоб усунути вищезазначені недоліки та охопити різні точки зору, під час збору даних використовувалася стратегія змішаної вибірки. Отже, цей аналіз не пропорційно представляє все населення, і результати не можна вважати репрезентативними для повної картини мобільності до України з Республіки Молдова.

DTM

Матриця відстеження переміщення (DTM) — це система для відстеження та моніторингу переміщення та мобільності населення. Форма опитування була розроблена, щоб охопити основні моделі переміщення — країну походження та регіон — для біженців будь-якої національності, які втікають з України через війну. DTM фіксує демографічні характеристики респондентів і групи, з якою вони подорожують, якщо такі є; запитує про наміри щодо передбачуваного кінцевого пункту призначення та перспективи постійного перебування в країні опитування/першого прийому; збирає інформацію щодо набору основних потреб, які респонденти назвали більш актуальними на момент опитування.

З початком війни в Україні декілька інструментів DTM MOM були застосовані в сусідніх з Україною країнах та в інших країнах, на які особливий вплив оказала присутність нових мігрантів і біженців з України.

Для отримання додаткової інформації, будь ласка, ознайомтеся з : <https://dtm.iom.int/responses/ukraine-response>

DTM є частиною Інституту глобальних даних MOM.